

MOMČILO POPADIĆ: »PUČKE SVEČANOSTI«

»Zrinski«, Čakovec 1978.

Piše: Vladimir Pavić

Momčilo Popadić pripada mlađoj generaciji hrvatskih pjesnika. On već sada slovi kao izuzetno plodan pjesnik, jer je objavio pet zbirki pjesama: *Stepenište* (zajednička zbirka s Jakšom Fijamengom), *Igračke mutnog uma*, *Gospodin O i njegova ljubav*, *Sunce šafranove boje* i *Pučke svečanosti*.

Najnovija zbirka Popadićeva sadrži tridesetak pjesama i pjesničkih fragmenata. Već pri prvom čitanju ovih pjesama, mora se zapitati: šta za Popadića znači pojam pučke svečanosti? Je li to simbolika? Ili autor pod tim naoko potpuno jasnim pojmom podrazumeva nešto obično, svakodnevno, narodsko, intimno, obiteljsko, prigodno, elementarno, idilično, blisko? Koliko je baš to pučko podložno pjesničkoj imaginaciji i metaforici? Popadić, dakle, pribjegava običnom, bliskom, natapajući ga i smislom i sumnjom. Ponešto skepse i blagog humora nalazi mjestu u njegovim stihovima. To ne znači da ovaj pjesnik traži posvuda nadahnuće, da je sklon opjevati sve oko sebe, pa i ono banalno. On bira, a ako nam je to isuviše poznato, svakodnevno, on mu pokušava dati boju, misao, produhoviti ga. Dakle, vrlo komunikativan i sklon malim temama samo prividno.

Fenomen *ljubavi* iskrsava, iznalazi svoj smisao u ovim stihovima, zatim pejzaž ogoleo do kosti, škrt, mediteranski i u njemu čovjek sa svojim sumnjama, dilemama, strastima i klonućima, spoznaja o apsolutnoj prolaznosti, čovjek osamljenik, uprkos zajednici, prijateljima — osnovne su Popadićeve preokupacije. Ipak, LJUBAV dominira ovim pjesmama, ona ohrabruje, spašava, nadahnjuje.

Popadić se trudi prikazati svijet onakvim kakav uistinu jest, pred nama prisutan, metaforišući ga i produhovljujući dozom humora. Popadić nije pesimista u »klasičnom« smislu, on ne govori o uzaludnosti bitisanja, ali se čudi neizbježnom apsurdnosti prisutnom u svakoj pori čovjeka, užurbanog, nervoznog, hitajućeg. I baš taj slap neprekidnih pitanja i čuđenja česta je opsesija pjesnika. U prvim zbirkama je naginjao posebnom pjesničkom postupku, koristeći iskustva drugih umjetnosti, konkretno muzike. U ovoj zbirki je to izbjegao, ali je na momente isuviše narativan.

Zbirka *Pučke svečanosti* je čitka, iskrena, pisana srcem, obojatiće čitaoca saznanja, omogućiti mu da traga i osluškuje vlastite damare.

ŽELJKO IVANKOVIĆ: »NEŠTO OD ONOGA ŠTO JEST«,

»Veselin Masteša«, Sarajevo 1978.

Piše: Ante Matić

Pred nama je prvjenac mladog pjesnika iz Sarajeva. Izvornost i poetski domet su nesumnjivi (uza sve početničke nedostatke koje nosi sa sobom ova zbirka pjesama). Čitajući Ivankovićeve pjesme, u početku se osjete neka hladnoća i mrak. No, što se dublje zalazi u riječi i stihove, studen metafizike i mraka polako nestaje, a javlja se svjetlost, bojažljivo ali postojano.

Ivanković dobro odmjeri riječ i stavi je na mjesto koje joj pripada, a uz to vodi računa o izrazu. Jezgrovit je i jasan, zadire duboko u tjeskobu, u samoću i vječita pitanja na koja netko nije dobio odgovore. Iz haiku pjesama, koje voli pisati i koje mu, čini se, leže, izbija vrijeme koje izaziva sažaljenje, jer »vidilište nephodno«, dariva ptici nečujno umiranje, a između »glasa i vida« nemir je odrubljen i bačen u procvalu noć, u procijep tišine nad kojim je šutljivo nebo raširilo krila. Smrt raste kao noć, nijema i stroga »u dokolici južnih praskozorja«. Stoga je i bog hazarder koji tu smrt požuruje i svemirske granice u nama sužuje i ništa, a čini se kao da ga nije.

Ivanković spada u one pjesnike koje nazivamo »metafizičim« i koji mnogo kažu s malo riječi. Unatoč svih nedostataka, neujednačenosti i utjecajima, možemo reći ova zbirka naznačila začetak nečega što će biti, što će doći i roditi se u »kući jezika« i leglu vjetrova. Ivanković je na dobrom putu da se otme »nečem izvan nas«... bježeći ispred vlažnih okova mraka, u riječ i pjesmu koja jedina opravdava postojanje.

likovni notes

VREME RASPADA

Piše: Andrej Tišma

Sticajem okolnosti, i Vladimir Veličković i Vasil Kirjazovski o čijim izložbama će ovdje biti reči, žive danas u Parizu, a potiču s naših geografskih širina. Vasili Kirjazovski, koji izlaže u Malom likovnom salonu, rođen je u Grčkoj 1942. godine, a u Jugoslaviji je živio od 1948. do 1964. Slolovao se u Peći, Skoplju i Beogradu, da bi 1964. otišao u Pariz. Vladimir Veličković, koji izlaže u dve novosadske galerije — u Likovnom salonu Tribine mladih i u Galeriji 24 — odlazi u Pariz 1966. godine, kao već afirmisan slikar i grafičar beogradske škole.

Obojica umetnika karakterišu umnogome sličan stav prema svetu i postojanju. Zanima ih pre svega čovek, koji kao naj-savršeniji produkt prirode nosi na sebi breme progressa, a u sebi trpi mnoštvo animalnih atavizama. Kirjazovski, na slikama uljem, smešta svoje junake u mediteranski ambijent, tačnije u ambijent polunapušenog primorskog grada, gde je sve u stanju raspadanja. Popločani trgovci su zasuti kamenčićima, zidovi se osipaju. I ljudi, nalik antičkim kipovima, koji se poput sablasti pojavljuju u tom ambijentu, takođe odaju znake raspadanja. Iz procepa na koži im izranjuju skeleti i organi. Na slikama pod zajedničkim nazivom »Ljudi iz moje ulice« pojavljuju se samo ljudske glave, izobličene i odbojnog izgleda, ponegdje spojene jedna s drugom, ili ukrštene s telima rakova i drugih podmorskih organizama. Kirjazovski je najsgestivniji na slikama na kojima figuriraju iznutrice i udovi nabacani u kante za smeće i oko njih. Ni priroda nije naklonjena ovim prizorima. More i nebo su zamučeni tamnim, pratećim tonovima, i nagoveštavaju buru. Plava gama, koja preovladava na slikama, omogućuje nam da slike Kirjazovskog doživljavamo na još jedan način: kao podvodni svet, kao ostatke neke potonule civilizacije.

Drugi umetnik iz Pariza, Vladimir Veličković, svoje figure postavlja u neodređen prostor, koji, međutim, odiše savremenosti, budući da je zasićen tehničkim i matematičkim parametrima, brojevima i strelicama, a sve se odigrava u mreži koordinatnih sistema. Pošto se radi o grafikama, na Veličkovićevim radovima dominira snaga linije, koja skoro nezavisno od sadržaja slika dovoljno dobro ilustruje umetnikovo duševno stanje.

Istina je da poreklo figura koje pred nama protračavaju, skaču ili se grče u porođajnim bolovima, možemo naći u foto-grafskim studijama ljudskih tela u pokretu Edvarda Mejbridža, no upravo ova dokumentarna osnova omogućuje Veličkoviću da gradi na njoj jedan ekspresivni simbolizam, koji je početkom sedamdesetih godina šokirao, može se reći, skoro čitav svet.

Pored ljudskih figura, koje su obično u nekom grču ili begu, na grafičkim listovima je značajno i prisustvo životinja, i to onih grabljivih: orla, pacova ili hrta u poteri za plenom, u ulozu simbola nasilja i nosilaca smrti. Čovek pred njima beži i postaje žrtva svoga bega.

Da bi svet svojih grafika zaodenuo većom ubedljivošću, Veličković u njega ubacuje i dokumentarne fotografije — na primer, veoma su upečatljivi snimci porođaja — a ponegdje i papirne kutije, komade kartona i prozirne folije.

Tako su teme koje ovaj umetnik varira već godinama uglavnom iste, i mada je snaga šoka koji smo doživeli pre desetak godina danas svedena samo na »zaštitni znak«, Veličković sa svojim svetom i rekvizitima ipak ostaje aktuelan.

Ako bismo, na kraju, hteli slikarstvo ove dvojice umetnika da svedemo na neki zajednički imenitelj, mogli bismo reći da obojica pripadaju onoj grupi umetnika i vizionara — a njima se mogu priključiti još neki naši predstavnici iz pariskog kruga, kao Dado Đurić i Ljuba Popović, na primer — koji su fascinirani apokaliptičnim viđenjem sveta, u kojem je čovek prinuđen na borbu za opstanak.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

uređuju: lazar bojanović, milan dunderski, slavko gorić, vičazoslav hronjec, dragan koković i jovan zivlak (glavni i odgovorni urednik) tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: janoš banjai, bosiljka bojanjić, cvetan dimovski, nedeljko terzić, lazar elhart, ksenija maricki gađanski, slavko mišković, j.lijana palfi, jordan pešić, jožef ric, miroslav štajner, milan stanić (predsednik), jovan zivlak i pero zubac / izdaje nlp dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31. / direktor vitomir sudarski / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / časopis finansira SIZ kulture SAP vojvodine / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 100 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun 65700-601-11971 nlp dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor zorica stojanović / štampa »prosveta« novi sad, stevana sremca 13. / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.